

ЗУСТРІЧ ПІСЛЯ РОЗЛУКИ

Її ім'я було в телефонній книзі. Я згадала енергійну жінку, яка колись лікувала мене. Відтоді я не бачилася з нею. Вона б мала пам'ятати мою матір, дружбу наших батьків. Дві подружки завжди підтримували зв'язок. Чи знала щось Віра про нашу родину, яка лишалася в Україні? Що треба зробити, щоб довідатись про свою генеалогію? Її відповідь надійшла швидко, і листа було написано на її професійному бланку. Віра працювала лікаркою, поки їй не виповнилось сімдесят п'ять років. Коли вийшла на пенсію, то в неї лишився запас бланків рецептів.

19 квітня 2011 року

Дорога Марі-Франс!

Який сюрприз після стількох років! Приїздіть до Парижа, я чекаю на Вас! Ви кажете, генеалогія. Але невже Ви думаєте, що після всіх тих потрясінь, які пережила Україна протягом сторіч із Петром Великим, Катериною Великою, Романовими і радянським безладом, десь ще лишилися архіви, у яких ми б могли щось відшукати?

Почитайте «Білу гвардію» Булгакова, де йдеться про битву нашої армії в Києві, битву, в якій мій батько і Ваш дід боролись у 1917-1918 роках проти більшовиків та цього жахливого Денікіна. Створено певний стереотип українців, і звідти все лихо наших батьків і дідів, які жили, принижені поразкою, а ще більшою мірою тим, як протягом сімдесяти років усі брехали про українську справу. Ми так далеко від генеалогії! Ваші дідусь із бабусею та мої батьки познайомилися в 1920 році в Каліші, в Польщі, у жахливому гарнізонному містечку на російсько-польському кордоні, куди нас було інтерновано після поразки Петлюри. Там зібралося три дивізії українського війська. В українських офіцерів не було нічого, крім надії зорганізувати нове військо і знову боротися проти більшовиків. Вони покладалися на селян, але ті більше не хотіли братися за зброю, бо ж хіба більшовики не обіцяли дати землю?

Табір складався з бараків, наметів та колишніх російських казарм; як і Ваша мати, я народилася там на горіщі в 1921 році. Червоний Хрест dopravляв туди трохи харчів – сушені банани, а ще арахіс, який Ваша бабуся їла весь час, годуючи Лідію, Вашу маму. Але той табір закрили в 1924 році, треба було думати про еміграцію до Бразилії, Аргентини, Канади, Чехословаччини... Обрали Францію, бо то була країна Свободи! Лотарингія відбудовувалась; певна кількість українців прибувала в Домбасльсьюр-Мерт, Нільванж, Кнюанж, де для них знаходилась робота на промислових шахтах.

«КИЇВ–КАЛІШ: ТАМ, ЗА СКЛОМ...»

Вечір. Я в потязі, який везе мене в Ліон. Ще одна поїздка. Потяг їде значно швидше, ніж ті, якими я раніше їздила разом зі своєю матір'ю, незрівнянно швидше, ніж той, у який сіла Маруся, яка їхала з Києва до Зіновія в Каліш одного дня в листопаді 1920 року.

Листопад 1920 року. То буде страшна сцена з моєї наступної розповіді. Випаде багато снігу, і будуть спалені будинки і відтяті голови на списках, і вила, встромлені у сніг. І буде купа зброї, яку здаватимуть втікачі, перед тим як увійти до табору в Каліші, і зустріч після довгої розлуки із Зіновієм. Але також я розповім про майорці, улюблені квіти Марусі.

Обкладинка книжки, яку мені дала Віра, мені сподобалась, але я прочитаю її згодом. За вікном надворі літо! Краєвиди пливуть і зникають. Їдемо швидко. Переді мною лише це скло і ці зелені дерева, ці будинки, ці поля зі збіжжям, ці дороги, села з гостроверхими дзвіницями, всього лише скло межи мною і всіма цими людьми, яких бачу мигцем, юрмищами людей, з якими ніколи не познайомлюся. Це віконне скло, це скло!

Це скло – наче піщаний годинник на обкладинці Віриної книжки, яка вабить мене. Піщаний годинник. А також обличчя. Зблизька. Воно запов-